

سر محرر : شہندر زادہ فلبلی

احمد علمی

محل ادارہ سی :

جفال اوغلندہ « حکمت » ادارہ خانہ سی در .

حقہ مقرون ، اغراضدن سالم افکار و مقالاتہ صحیفہ لر منر آچقدر .

« KALENDER »

Journal ture, quotidien, politique et littéraire

DIRECTEUR-PROPRIÉTAIRE : A. HILMY CHEHBENDER

جویشہ قونینا

قلم سالک

اوراق و مکاتیب سر محرر نامہ

کوندہر یلہ لی در .

اشتراک برلی :

برسنہ لکی یوز ، آلتی آیلنی آلتش غروشدہر .

پوستہ اتحادینہ داخل ممالک اجنبیہ ایچون سنہ لکی قرق فرانقدر .

ABONNEMENT

Union Postale: un an, 40, six moi, 25 Fr.

REDACTION: CONSTANTINOPLE, DJAGAL OGLOU

طالعات

کتاب ادباردن بر صحیفه

قفقاسیه

بیرتک مہدظہوری، حسن واک مرکزی و بدایع طبیعت یکانہ مقررلوزای اولان قفقاسیہ، بوندن بر عصر اول ارتق غوزلنکک قائلیمو لری اونوتش، بالی باشلی اسلام و کرچی حا کتیری ائنتہ یاریش و فقط آزاده سر بر حیات ساعیانہ مظهر اولش ایدی . دنیایہ بیلیرکے او وقت قفقاسیہ سکنہ سی ، کوزل بر باغچہ نک ظل لطیفہ صرغش مختلف الجنس قوشلرکی جابجا یووالری یاعش و جان طیور مفرسہ نک نظردن و صبادک تعرضدن وارسته بر حیات طبیعیہ قاووشمش ایدی . و اسفا کہ بو بدخترلر او طائل عمرک بر قاق کوخی بیله سورمکے موفق اونه دن مہمش بر قازناک قائلیمو شے لهستان افندن طاغستان یابلارلر نہ صیجرادی . چار برنجی علسکساندرک تسلی ایلہ اون طفوزنجی عصر اوائلندہ باشلایان دور فلاک ۱۸۶۴ سنہ سندہ نقطۂ منبائی بولدی . یعنی بوتون قفقاسیہ قازناک نیچہ سنہ امیر اولدی . او زمان قفقاسیہ ، تربیۂ دماغیہ و حیات اجتماعیہ دن محروم اولدینی ایچون یالکز بر قاق مجاہدیندا کارلنلہ بر قاق سنہ چیریدنی، و نتیجہ دہ حیات اسیرانہ ای آلیشدی . روسیہ ایسہ، ابتدائی و خام ملئرک طرز انحاسی ای بیله یکی ایچون مدنی لهستانہ رہوا کوردیکی شدائی قفقاسیہ تطبیقدن احتراز ایتدی .

لهستان ؛ مستقل برادر دیہ، آری بر کلیسیایہ بردار الفنونہ و حتیق انقلاب پرورلرہ، محررلرہ، حتی فیلسوفلرہ مالک ایدی . دہا طوغریسی لهستان ، قوۂ دماغیہ ایلہ مسلج ایدی . ائک ایچون لهستانک تشیلتی اعلا تکز، اسائی قادی رمقی ، کلیسائی قیاقی، الحاصل نہ قدر انسان کامل وار ایسہ اعدام ائک لازم ایدی . و بولہ دہ اولدی . قفقاسیہ ایسہ قورو بر سلاح و رقی ایلہ متعل بر سورو بدوی انوامدن عیبارت اولدینی ایچون بورادہ اننا ایدیلہ جک بر معارف، اعدام ایدیلہ جک حکما و فیلسوفلر مفقود ایدی . بدویلرک یکانہ چارۂ خلاصلری ایسہ انجق بر نقطۂ استناد در . قفقاسیہ نک او صرہ دہ استناد ایتدیک ایکی قوت وار ایدی کہ بری کد ضعیف اولان کرچستان حکومتی و دیگرکی زوالہ یوز طوتان ترکیالیدی . ایتہ روسلر ہر شیدن اول قفقاسیہ مسلمانلری ترکیادن اوزانلاشدرمقی ایچون متعاقب ضریہلر ایلہ عثمانیلری اذیلر . و ۹۲ سفرندہ کاملاً قفقاسیہ حدوددن طرد ایتدیلر . بونیکدہ قناعت ایتہرک او قوجہ حکومت اسلامیہ یی ، روسیہ دیپلوماتلریک نفسی ایلہ دنہ جک، برقلہ ضریہ سیلہ یقییلہ جق بر یل دکرمی حالنہ افراغ ایتدیلر . عین زماندہ اویونچاسلر ایلہ چو جق آووتور کی بر قاق سنہ طرفندہ کرچیلری ہر حقدن محروم برانفیلر ، کلیسارنجی برلشدردیلر ، پرنس لری اوخشادیلر . حتی بر زمان کرچی و روسی لسانیلہ روس یارہ لری بیلہ ضرب ایتدیلر . کرچیلری شریک حیات عد ایتدیلر . و تدریجاً اونلری معارفدن خارج بر اقی صورتیلہ اودرجہ او بوشد . پردیلرکے کرچیلر : یکرمنجی عصرک تجلیانیلہ کوز آچفہ باشلا دقلری وقت پرنس لری آرابہ یی و ملی اسیر کوبلی حالندہ بولہ دیلر . روسیہ سیا ـ سنک قفقاسیہ دہ کی تجلیاتی اکتامقی ایچون بر عصر اول ملت حا کہ اولان کرچیلرک بوکون یکری رویہ اولاد صا رتق تأمین معیشت ایتد ـ کارلی سولیک کفایت ایدر .

مسلمانلرہ کلنجہ : روسیہ ، طوغریدن طو ـ غری یہ بولنرک دینہ و سلاحتہ طوقوندی . فقط بولری معارفدن، تربیۂ دماغیہ واجتماعیہ دن محروم بر اقی ایچون نہ ممکن ایسہ یاپدی . شیعہ و سنی آرا سندہ کی عالمی حیل و دساییلہ علوریز بر برکان حالنہ کتیردی . پردرجہ دہ کہ مسلمانلر بر عنصر طرفندہ معارفک الفہاسی او قومغہ وقت بولمادن متادی بر طاق جاہل منلارک با زنجۂ احتراشی اولدی . روسیہ نک طوبنہ ـ نکتہ حاجت قائلدن نام بر عصر یکدیگری تیلہ دی طور دی . ایتہ روسلر قفقاسیہ نک سلاحرنجی یالکز قفقاسیہ لیلر ایچون قفقاسیلرک اندہ بر اقدی . و موفق دہ اولدی . فضلہ اولرق انسانم دیہنی احما ایچون قفقاسیہ یی دائمی بر اداره عسکریہ یہ تودیع ایتدی . و ہر حکمہ نک فوقندہ اولق و حقوق بصریہ یی اداره ـ عو ایتک اوزرہ بردہ ژاندارمہ ہیئت علیہ سی ذیلن محاکم خفیہ یی ہر طرفدہ تأسیس ایتدی . بر حالہ کہ طوغری امضا آنجق قدر تحصیل کورنلری شہلی آدام صفیلہ توقیف ایدر . خانہ لری تحری ایدر . بر شی بولہ ماچہ اسرار کشف اولونادی دیہ سنہ لارلہ بلا استطاق حبس خانہ لردہ چوزو تور . و حبس خانہ لر طولدقہ بونی تخفیف ایچون ترہنلر طولوسی سربایہ نی ایدر . بوکون کرک تحصیل کورمیش بری مسلمانلردن و کرک خارجدن کلن اجنیلردن هیچ بر فرد قفقاسیہ دہ ژاندارمہ نک تعقیباندن

وارستہ بر ساعت بیلہ سروسفر ایدہ ـ . ایتہ بوتون بو تدابیر قفقاسیہ مسلمانلر ایچون او قدر مؤثر بر منوم حالی آئنت کہ اسلاملرک نہ قدر فضائل دینیہ و فطریہ سی وار ایسہ ایتالیہ جق بر سرعتلہ سوندی . جاملر کندی کندینہ یقیلدی . منارہلر خراب اولدی . مدرسہلر قیادی، کتابلر قالقدی ، قرآن کریم اونودلی . الحاصل علائم اسلام نامنہ نہ وار ایسہ عو اولدی . حتی اسلاملرک نہایتنہ برر « اوف » علاوہ ایدیلہرک شریفلر شریفوف ، ہاشملر غاشیموف ؛ بکار بقوف اولدی و ہبسی روسلاشدی .

طولیو اسلام کویلری طاغیدلی . ارہ لر نہ روسیہ ایچورلردن کتیریلن مالاقلر [حاجہ طابماز برنوع خرستیان] و قزائلر برلشدردیلر . خلاصہ : بر عصر طرفندہ قفقاسیہ نک جنگاور مسلمانلری دماغسز برر مسلج قوزو حالنہ افراغ اولندی . منارہ قیرینی مسلج انسان سورولری سلاحسز برژاندارمہ خفیہ سی حضورندہ ترہر . حقدن حریتدن، معارفدن حتی اسلاملغدن محروم اولدق یا چیغتیلکک قوت لایوت ندارک ایدر . ویا خر سزقلہ کینک اوزرہ سرسری، طولاشر . دہا دنہ قدر اکتانجہ ایچون اووسترالیا و ماداغاسقار دہ انسان آویہ چیقان آورو یا حکو ـ مات مستولیہ سی بیلہ طونقلری بولک سقامتی آکلہ برق مستملک لردہ ک وحشیاری او قوغہ باشلا دقلری حالدہ روسیہ حکومتی کندی یارہ سیلہ قفقاسیہ مسلمانلر نہ مکب آچہ جغتہ او بیچارہ سفیلرک بیک مشکلات ایلہ اچدقلری مکتا ب ایتد . نیہ یی ہر کون قیاققدن رکندی تیہمی جبراً حیوان منزله سنہ ایندیرمکدن چکنمہ مکدہ در، زہی عدالت ، زہی مذہبت !!! ...

ـ مابعدی وار ـ

حجازدہ وبا

مصدر دن وارد اولان خبرلر باقیرسہ مکہ مکرمہ دہ ایلول بدایتدہ وبا علائمی طہور ایتشدیر . مصدر داخلہ نظارتی ، حجک بوسنہ لک تأخیری ایلہ ایلہ حسہ لک بلاد مصریہ یہ انتشار یی منع ایچین امر نامہ سی طبع و توزیع ایتشدیر . حجاج ، حجازہ حرکتدن اقدام و ـ رد کلری تأمنیات و برکوسی دہ ۱۵۶ غروشدن ۵۰ لیرایہ ابلاغ اونمشدر . حکومتک محافظۂ صحت عمومیہ نامہ اختیارندہ مضطر قالدینی تدابیر مفیدہ یلہ طبع برنی دہ نہز . قارانتہ لرک قوردونلرک حسن صورتلہ صواستخدامی اونونام .

سلام

فلس احوالی

اشلان

پارس ۲۲ — آژانس ہواسک بیانہ نظرآ فرانسہ ایلہ آلمانیا آرا سندہ شیمدی یہ قدر مختلف فیہ اولان مسائل حقندہ دخی اشلاف تام حاصل اولمشدر . شمدی یالکز بعض مسائل دقیقہ نک حل قالمشدر .

آلمان مطبوعاتی

پارس ۲۲ — بوتون آلمان مطبوعاتی مذاکراتک قریباً برحسن نتیجہ یہ اقراران ایدہ جکنی بیاندہ متحداللسان دیرلر .

برلن محافل سیاسیہ ومالیہ سندہ دخی عین شایعہلر دوران ایدیور .

برلن بورسہ سندہ تکرار فعالیت حکمفرما اولمغہ باشلامشدر .

بوکون المانیا خارجیہ ناظری موسیو کیدرلن و خترایلہ فرانسہ مک برلن سفیری موسیو ژول قامبون تکرار ملاقات ایتدیلر . آژانس سانترالک بیانہ نظرآ اشلاف صورت قطعیدہ تقرر ایتش عد . اولہ بیلر . یالکز بمض اداری وعدلی مسائلك حل قالمشدر .

اشلافہ طوغری

پارس ۲۲ — المانیا حکومتی فرانسہ نک صولک مطالباتی قبول ایتش اولوب اشلافک بر قاق کونہ قدر صورت قطعیدہ تقرر ایدہ جکی امید اولنور .

جوشقون فلندر

موسیو کیدرلن واخترک

بیاناتی

پارس ۲۲ ـ آلمانیا خارجیہ ناظری موسیو کیدرلن واختردون موسیو ژول قامبون ایلہ ملاقات ایتدیک زما ن : فلس حقندہ ایتدیک زنی حکومت متبوعہ کزہ یازکز، آلمانیا حکومتی اشلافک حصولی ایچون ہر فدا کارلنی اختیار ایدہ جکدر .

اسپانیا وفلس مسئلہ سی

پارس — فورنیہ تلغراف آژانسنک مادرید بخابرندن کشیدہ قلزان بر قطعہ تلغرافنامیہ نظرآ ملایلا حوالی سندنہ بری اہالی تکرار عصیان ایشلدر . اسپانیا زرهیلری برچوق کویلری طوبہ طوتمش .

ایران احوالی

استقراض مذاکراتی

لوندہ ۲۲ ـ تائیس غز تہ سنک استخباراتہ نظرآ ایران حکومتی (سہلقمان برور) مؤسسۂ مالیہ سیلہ ۴ ملیون انگلنز لیرالق بر استقراض عقدی حقندہ مذاکرہ ایلکدہ در . بو استقراضہ کومرک وارداتی مسکوکات ، خزینہ خاصہ شاہی ، املاک رسمی ترہیناً قارشولق کوستریلہ جکدر . عینی زماندہ روسیہ حکومتہ اولان بر میلیون لیرالق دینک قاضی دہ یوزدہ یدیدن بشہ تنزیل اولونا جقدر .

روسیہ وانگلترہ سفیرلری بومقرراتہ موافقت ایدہ جک کبی کورینیورلر .

امیر محرمک عضوی

پترسبورغ ۲۲ ـ بارفورش دن کشیدہ قلزان بر قطعہ تلغرافنامیہ نظرآ شہاہ مخلوع محمد علینک طرفدارلردن امیر محرم غفور عالی یہ نائل اولش اولوب یاقندہ مکہ یہ حجہ کیدہ . جکدر .

غز تہ تعطیلی

پترسبورغ ۲۲ ـ روسیہ نک طہران سفارتخانہ سنک طلب واصراری اوزرینہ طہراندہ منتشر (ایرانی نو) و (استقلال ایران) غز تہ لری تعطیل ایدلدی .

روسیہ نک قزوین قونسلو سخانہ سی پترسبورغ ۲۲ روسیہ نک قزوین قونسلو ـ سخانہ سی نک عددی اوزرینہ یکرمی قزاق عسکری دہاعلاوہ ایدلشدر .

احوال صحیہ

استانبولہ قولرا

صولک یکری دورت ساعت طرفندہ شہر مہزدہ کی قولرا وقوعاتی بروجہ آ تیدر : یکیدن مصاب یکیدن وفات اسکیدن وفات

۱۱ ۶ ۷
مجموع وقوعات
۲۰۷۴
از میردہ وبا

از میر ، ۲۲ ایلول — برایی کو اول خستہ لانان حالک و بادن مصاب اولدینی دو قور تصدیق ایشدر . بازار ابرتسی کونہ قدر شجیرہ ایدلش اولان المان پوستہ خانہ سی مستخدملردن برینک اوزرندہ دہ وبا علائمی مشاہدہ اولونمشدر .

در سعادتدہ بولونان قطعات عسکریہ نک قرق سکز ساعت طرفندہ کی احوال صحیہ سی مصاب وفات سروی برونی تحفظ خانہ سندہ

۲ .

۲ .

۴ .

اسکیلردن وفات

۲۵ وفات سروی برونی تحفظ خانہ سندہ

۱۰ ـ حیز ایران سنہ ۱۳۲۷

ارضر و ۷ مہ صولک یکری دورت ساعت

ظرفندہ ارزنجاندہ لہ الحمد قولہ رادن مصاب ووفیات ظهور ایتہ مشدر .

ولایتدہ قولرا

مصاب وفات

۱۱ ۱۱ قوصوہ ولایتی ۸ ایلول سنہ ۳۲۷

۱ . سواس ، ۹ ،

۳ ۴ بصرہ ، ،

۴ ۲ سلانیک ، ،

۰ ۳ شام ، ،

۰ ۴ مدینہ ، ،

شام ۷ ایلول — حوران سنجانی مرکزی اولان درعا قصبہ سندہ صرر جدید اوزرینہ صورت مکملہ دہ تأسیسی تقرر ایدن حکومت دائرہ سنک بمنہ تعالی دوتکی کون مأمورین وعسکریہ مشایخ ارکان و اہالی سندن بر جمع غغیر حضورندہ وضع اساس رسمی اجرا قلنمشدر .

وقوعات ضابطہ

تختہ قلعمہ دہ بایرام بن حسن ایلہ بایرام بن بکر یکدیگرلری ضرب و جرح ایتدکارندن دردست ایدلشدر .

بالق بازارندہ طوطیچی دردنجی الایک بشنجی بلوکنک وکیلخرچی طوسیہ لی رجب چاوشہ حلیمک عدم دقت اثری اولہرق محرو حیثہ سیبیت ویرمش اولدینغدن دردست ایدلشدر .

ترزیلک ایدن واسیل ولد دیمتری اولیکی اقسام کوریدن کچرکن مروریہ رسمی اولہرق اونلق جسامتندہ مدور برعدہ تنکہ ویرمک ایتدہ یکیندن حقندہ معاملہ قانونیہ ایضا ایدلشدر .

اوتہ دہ ، بہریرہ

خوسسانا

خجیت بدویہ فرانسزلر ، قازا نقادہ ، ایلمک دوفسہ اولارق بر عسکری بالون قالدیر مشلردی . یرلیرک هیچ ایشتمدکلری بولہ بر حادثہ خارق العادہ نک قارشینسندہ بر حیرت برصدا بوکلتمشلردی :

خوسسانا .

لسان عربک بویلہ مواد سماویہ یہ قارشی استعمال ایدہ جکی ، بولاجنی بر چوق اصطلاحات وارسہ دہ فقط بورادہ یالکز ، « الخوسسانا » دہ یہ بیلمشلردی .

یرلیر ، بو واسطۂ ترغفک دہاا ایی کورمک وکشف وضعیت ایچین استعمال ایدلکینی تنقیدہ تردد ایتدیلر و دہاا یوکسکدن دہاا تکمل استطلاعاتہ وقوفی امکاتی دہ دوشوندیلر . فی الحقیقہ فرانسزلردہ دشمنک موضعی مکملآ تعینی وحرکاتی ترصدہ موفق اولدیلر .

« شعایہ » لیلرک قرارکاهی کندیلری دشمنک سعۂ نظرندن صاقلایان برعارضہ نک آرقا سندہ تبدیل موضع ایدیور و دہاا اوزاقلرہ دوغری چکیلیوردی ، فرانسر قولی ایلہ ایلری لہ بن بالونی دہ اونلرک کورہ ـ میہ جکی قدر اوزاق دی ؛ ایتہ بوسیبیلہ فرانسرلر دشمنک نا کہمانی باصقینلردن بوچارہ ایلہ قور تولش وچوق دفعہ لر استفادہ ایشلاردی . و تماشنی غیب ایدن دشمن کیجہ دن بالاستفادہ جنساحلرہ ایدہ جکی باصقینلر اولیسوردی . ایکی یوزلی اولان بوسلاح موفقیت ، خوسسانا ، بوشالددی

صحیفہ — ۳

وفراسیہ اعادہ ایدلدی .

شیمدی ایشیدیور زکہ ساحل لہ « مہ کنہ س »

اراسندہ هوائی وعسکری برپوستہ تأسیس ایدیلہ جکدر ؛ شہبہ سز، بو محرکی غیر مرئی، بولوطلرک اراسندہ اوچان قورقونج قوشی .. یکی خوسسانا ، عربلرک وبربری لرک اراسندہ یک جوق قونوشیلاجق ، حیرت لری ارتیراجا قدر . کال اعتدالہ « شیطان »

اولدوغنی سویلہ یہ جکلر ؛ لکن فاسیللرک حقمزدہ کی بو فکر ایتدایسندہ نرم موجب غرابجز اولاجیق برشئ یوق واونک ایچین دہ بو حکایاتی یازمورز ، اونلر غربک تجدیدت واخترعاتنی ، دائما ، بزہ حقارتلہ ردایدر و برخشیت فوق العادہ ایلہ شیطانی تسویلات واستخراجاتہ عطف ایدرلر ، بو معلومدر . دودن وقاطرلردن باشقا واساٹ متقابلہ کورمہ یں برملکت ، آرابہ ، شمندو فردہ کورمدکلر نہ کودہ بو کبی اصول مخبارہ واتصالہ البتدہ وقوفلری یوق ، صوکرادہ برقارتال سرعتیلہ اوچان « طیارہ » نک قوۂ معنوی لری اوزرندہ اجرا ایدہ جکی تأثیر بہت دوشونملی ؟

آسیانک بعض ہجرا کوشہ لرندہ یاشایان اقوام بسطہ بوتون قوای مدافعہ و تعرضلری یاشادقلری آنکین وواسع چوللرندہ ، چتین ویالچین قیالزندہ آزارلر . صوکرابونلرک سہای صافندہ ، انجق قیرلانغیجارینک ، قو ـ شلرینک سر بست سر بست قاناد چیریدینی سہالزندہ انسانلرک دہ اعجاز کار بردہ شستہ قارتالار کی ، ماصلالرندہ .. مقولات خرا فائدہ بیلہ ایشتمہ دکلری برقوۂ خارقہ ایلہ اوچوشدقلری کورورسہ شہبہ سز بونلرہ مالک اولان انسانلرک قدرت حا کیتہ دہاا امین برانکسار معصومیت حسن ایدرلر ؛ چونکہ یاشامادینی فسحت سہا آنجاق ہیئت آسانی نک تحلیکاهی اعتقادندہ بولونورلردی .

غایت واسع وغیر معروف اراضی یہ مالک اولان تورکیایہ بونجہ ہزات سہا ویدن استفادہ یولنی ہر قوتدن دہاا غالب اولان قوۂ معنویہ یہ حاکمتی دوشونمک بو یوک موفقیت تأمین ایدر ؛ شایان تأسفدر کہ حکومت بوتریقات جویہ یہ لایق اولدینی احمیتی عطف ایدہ میور . بوجہت حالا تورکیائی ، عثمانی حکومتی طامعیان قبائل مسکونہ یہ قارشی بو یوک و ہم یک بو یوک برقوتدر .

شومثال حقیقت آکلایشلدقدن صوکرابامید ایدر زکہ ؛ عثمانی لردہ بصرہ — نجد ، صنعا — مکہ ، شام بغداد آرا سندہ هوائی برعسکری پوستہ سی تأسیسنہ تشبث ایتسونلر . « شہار » چولرینک قوتندہ ، یمن قطعاننک کشیفایتندہ ، بصرہ ساحل لزندہ ، عربستان دکزلزندہ کورونن بو عثمانی طیارہ لری ، هیچ اولماز سہ ، اورالردہ یک نادر وھیچ اولان موجودیت ونفوذ حکومتک وار اولدینغہ باری برشاهد سہاوی اولارق، تلقی ایدیلردی .

فرانسہ دہ طیارہ جملک ، بطش ملی نک تعبیر و انخیدر . بزمنی ایدہ رزکہ تورکیادہ فرانسیہ عطف ایدیلن مزیتہ مالک اولسون .

عثمانیلر ، آرزو ایدرسہ : خریطۂ مسدکیتندہ حاکیت ارضیہ سی تأمین ایدہ مدیکی مناطق ملکیکہ نک ، استقبالك مخنۂ مظفریت وفتوحاتی اولان فسحت جونہ . شیمدین حاکم وصاحب اولاجقدر . بوموفقیت البتہ بویوکدر .

آثار منتشرہ :

جریدۂ صوفیہ — التنجی نومرولی نسخہ سی دہ چیقمشدر . تصوفدن باحث اولان بو رسالہ یی ذوق آشنایان حقیقتہ توصیہ ایلرز .